

Požar krovišta na Eko centru Zlatna greda

Nedovoljne mjere zaštite od požara tijekom izvođenja rekonstrukcijskih aktivnosti vjerojatni su uzrok požara

Operativno dežurstvo Javne profesionalne vatrogasne postrojbe Grada Osijeka primilo je 28. svibnja 2014. godine oko 8 sati ujutro dojavu od radnika JP Hrvatskih šuma da se iz krovišta Eko centra Zlatna Greda u Baranji diže gusti dim. Bio je to početak akcije u kojoj su sudjelovale vatrogasne postrojbe Općine Bilje na čijem području se nalazi ovaj objekt, ali i značajne vatrogasne snage s područja gradova Belog Manastira i Osijeka. Nažalost, to je ujedno bio i početak velikih oštećenja jednog kulturno i povijesno značajnog objekta na prostoru Istočne Hrvatske.

Objekt Eko centra Zlatna Greda predan je na upravljanje ekološkoj udruzi „Zeleni Osijek“, koja je u zadnjih 10 godina aktivnošću svojih članova uspjela ruševno zdanje pretvoriti u važnu kulturnu i turističku destinaciju. Najveće obnavljanje bilo je upravo u tijeku. Udruga je uspjela dobiti sredstva od Europske unije kao rezultat prekogranične suradnje više kulturnih institucija. U objekt je u zadnje vrijeme uloženo više od 3 milijuna kuna, a u trenutku nastanka požara njegova rekonstrukcija bila je u završnoj fazi. Objekt je dimenzija 30 x 12 m, prizemni s masivnim, voluminoznim drvenim krovištem. U rekonstrukciji objekta pazilo se na korištenje starinskih tehnika i materijala tako da je objekt, koji je inače zidan od cigle, imao drvenu stropnu konstrukciju odozdo obloženu štukaturom (krečni mort i trska), a sve obloženo gipsanim pločama. U samom masovnom drvenom krovištu radila se čelična konstrukcija koja je trebala povećati nosivost drvenih greda.

AKCIJA GAŠENJA POŽARA

Primivši dojavu dežurni operater uzbuđuje vatrogasnu

Tekst: Boris Banjan, dipl.ing.

smjenu i akcija kreće. Na intervenciju zapovjednik smjene izlazi sa zapovjednim i navalnim vatrogasnim vozilom te kamion cisternom. Budući da se radi o udaljenosti od preko 33 kilometra zapovjednik izdaje nalog o stavljanju u pripremono stanje dobrovoljnih vatrogasnih društava Osijek Gornji i Osijek Donji grad. Kako se radi o požaru na području Općine Bilje, središnje vatrogasno društvo Bilje već je upućeno na mjesto događaja. Nadležni zapovjednik DVD-a Bilje podiže i druga

dobrovoljna vatrogasna društva s područja Općine. U sljedećih nekoliko minuta prema požarištu kreće više vatrogasnih vozila iz nekoliko smjerova. Udaljenost je veliki problem. Prva vatrogasna vozila stižu iz Osijeka nakon vožnje od gotovo 40 minuta. Za to vrijeme požar je probio kroz krov prema gore na trećinu površine krovišta sa sjeverne strane. Zapovjednik iz JPVP Grada Osijeka izdaje zapovijed o presijecanju požara krova s dva srednjetačna raspršena mlaza. Jedan se kroz unutrašnjost probija kroz krovište, a drugi se preko ljestvi usmjerava na krov s vanjske strane. Odmah uočava ključni problem. Hidrantska mreža u ovom naselju nije provedena, a najbliža se nalazi u naselju Lug koje je udaljeno više od 20 km. Drugi izvori vode koriste se za punjenje, ali to ide sporo. Za ovako razvijeni požar na masovnom drvenom krovištu od ukupno 700 m² površine potrebno je puno više vode nego što je ima na raspolaganju. Već je izdao zapovijed o upućivanju još jedne vatrogasne cisterne iz JPVP Grada Osijeka. No i na to treba pričekati 30 minuta koji ostavljaju sve manje nade u zaustavljanje požara krovišta. U to vrijeme dolazim na požarište i nakon utvrđivanja bitnih činjenica izdajem zapovijed o podizanju DVD-a Osijek Donji grad s navalnim vozilom i cisternom te JPVP Grada Belog

Pustara Zlatna Greda (Bokroshat) osnovana je oko 1870. godine kao dio Beljskog vlastelinstva. Ovo nekadašnje poljoprivredno radničko naselje smješteno je u istočnom dijelu Baranje, uz sjeverni rub Parka prirode Kopački rit. Najveći broj stanovnika Zlatna Greda brojala je 1948. godine što se smatralo razdobljem najvećeg razvoja baranjskih pustara. Danas u Zlatnoj Gredi, kao i u većini baranjskih pustara živi tek nekoliko stanovnika. Osim uzgoja poljoprivrednih kultura čiji je dio namijenjen ishrani divljači, pustara Zlatna Greda bila je poznata po specijaliziranim radionicama za izrađivanje hranilišta i promatračnica za divljač, fijakera, kola, saonica. Također, tu je bila kovačnica, stolarska radnja, pilana i kudjeljara te pogon za proizvodnju štukatur-trske i trščanih ploča. Svojedobno je društveni život u pustari bio prilično bogat – djelovala je područna osnovna škola, pekara, trgovina, gostionica, nogometni klub, dom obrtnika, ambulanta. Od 2011. godine pustara Zlatna Greda zaštićena je kao kulturno dobro Republike Hrvatske.

Manastira s navalnim vozilom, kamion cisternom i autoljestvom. Oni su udaljeni od mjesta požara 36 km. U međuvremenu vatrogasno vozilo DVD-a Bilje kvari se i na njega više ne možemo računati. Pristigla društva Vardarac i Lug imaju na raspolaganju traktor-ske cisterne koje imaju mali kapacitet vode i taktički su teško iskoristiva. U sljedećih tridesetak minuta požar se, unatoč našim pokušajima, probio do druge trećine ukupne površine krova tako da je vatrogascima preostala borba za zadnju trećinu. Uz to počela je i evakuacija namještaja i stvari iz objekta. No ni to ne ide bez problema, jer nema nikoga tko bi otključao nekoliko prostorija te ukazao na prioritete u evakuaciji. Zbog toga, vatra u krovu, a i velika količina prolivene vode na objekt, izazvala je dodatnu štetu na nastavnim pomagalicama, prezentacijskim sadržajima i predmetima, arhivskoj građi te informatičkoj opremi koju su članovi udruge skupljali zadnjih 10 godina.

Uskoro se na požarištu nalaze profesionalni vatrogasci iz JPVP Grada Osijeka i Belog Manastira s ukupno 8 vatrogasnih vozila, te vatrogasci iz DVD-a Osijek Donji grad, Bilje, Vardarac i Lug s 5 vozila. Na požarištu je angažirano preko 40 vatrogasaca koji su na kraju gašenja imali i previše tehnike i sredstava za gašenje. No velika materijalna šteta je do tada već nastala. Požar je stavljen pod kontrolu oko 10 i 30, a potpuno gašenje potrajalo je do večernjih sati.

Požar je privukao pozornost javnosti koja je senzibilizirana i uvijek reagira na stradanje kulturnih dobara što ovaj objekt svakako jest. Od medija je dolazilo i mnoštvo kontradiktornih informacija o nastanku, širenju i trajanju požara kao i o materijalnoj šteti.

OBJEKTIVNI RAZLOZI ZA NASTANAK VELIKE MATERIJALNE ŠTETE

Objekt Eko centra Zlatna Greda na korištenje je dobila udruga „Zeleni Osijek,“ koja je i pokrenula opsežnu akciju za financiranje njegove rekonstrukcije. Na natječaju je pobijedila domaća građevinska tvrtka (iz Osijeka) koja je u trenutku nastanka požara izvodila zadnje građevinske zahvate. Večer uoči nastanka požara, prema informacijama, nekih članova udruge „Zeleni Osijek,“ do kasnih noćnih sati izvođeni su ra-

dovi na postavljanju čelične konstrukcije unutar masivnog krovu. Centar požara u krovu lociran je upravo sa sjeverne strane krovu na mjestu gdje su se radili radovi obrade metala (zavarivanje, brušenje i rezanje). Upravo to bi moglo biti uzrokom požara. To ujedno znači da se tijekom izvođenja rekonstrukcijskih aktivnosti nisu poduzimale dovoljne mjere zaštite od požara. Sama tvrtka izvođač nije se konzultirala s nadležnim vatrogasnim zapovjednikom iz DVD-a Bilje oko osiguranja dovoljne količine tehnike, ljudi i sredstava za gašenje u slučaju nastanka nepredviđenih okolnosti. Dakle, objekt je smješten u naselju od kojeg je nadležna vatrogasna postrojba DVD-a Bilje udaljena više od 20 km. Istovremeno, na udaljenosti od preko 15 km nalazi se najbliži hidrant. Objekt koji je bio u završnoj fazi velike rekonstrukcije nije imao funkcionalan vatrododajni sustav što je samo povećalo rizik od njegove izloženosti požaru.

Korisnici objekta, kao i izvođači radova propustili su učiniti brojne radnje koje bi povećale sigurnost objekta od nastanka velike materijalne štete. S druge strane vatrogasci koji su upućeni na požarište odlaskom iz svojih gradova, Belog Manastira i Osijeka značajno su oslabili sigurnost svojih područja. Upućivanje većeg broja vozila prema mjestu događaja prije no što se utvrde okolnosti bitne za daljnji angažman ljudi i tehnike bilo bi neodgovorno. No, za suradnju prilikom podizanja sigurnosti na višu razinu potrebne su akcije iz oba smjera – strukovnog i vlasničkog. Očigledna je činjenica da vlasnici i korisnici objekta, a zatim i izvođači radova, nisu shvatili koliko je velika opasnost od nastanka požara ovako loše branjenog objekta. Ove činjenice, uz cijeli niz nesretnih okolnosti poput nastanka požara u krovu u tijeku noći, izostanak tehničkog i ljudskog nadzora, kao i prevelika udaljenost nadležnih vatrogasnih postrojbi s Općine Bilje od mjesta događaja dovele su do uništenja velikih kulturnih vrijednosti. Koliko se ovakvih situacija mora ponoviti da se stvari poprave prije nego se nesreća dogodi?